

27 stycznia 2023 r.

Streszczenie rozprawy doktorskiej

„Ocena regionalnego zróżnicowania procesu wdrażania Programu Rolnośrodowiskowego w Polsce w latach 2008-2014”

Słowa kluczowe: program rolnośrodowiskowy, pakiety, rolnictwo zrównoważone, rolnictwo ekologiczne, ochrona gleb i wód, rozkład przestrzenny, Wspólna Polityka Rolna.

Na przestrzeni ostatnich 70 lat nastąpił przyrost intensywności produkcji rolnej i jej specjalizacja, co doprowadziło do eutrofizacji wód, erozji gleby, utraty glebowej materii organicznej, spadku bioróżnorodności i emisji gazów cieplarnianych. Głównym zadaniem Programu rolno-środowiskowego (PRŚ), finansowanego ze środków Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), jest ograniczenie negatywnego wpływu rolnictwa na środowisko oraz maksymalizacja jego pozytywnego oddziaływania na zasoby naturalne, klimat czy różnorodność biologiczną. Ważnym zagadnieniem, które powinno podlegać ocenie, jest wpływ PRŚ na zmiany struktury organizacyjnej i intensywności gospodarstw rolnych. Nie mniej ważna jest także ocena, czy w polskich warunkach PRŚ był związany z czynnikami przyrodniczo-strukturalnymi oraz innymi instrumentami WPR. Wiedza w tym zakresie pozwala na optymalne, dostosowane do warunków lokalnych interwencje polityki rolnej.

W pracy przedstawiono wyniki badań nad gospodarstwami realizującymi zobowiązania PRŚ w latach 2008-2014, których było 130,6 tys. Do opisu struktur i rozkładów empirycznych analizowanych danych wykorzystano miary opisowe w tym: miary położenia (*średnia arytmetyczna*), miary zmienności (*odchylenie standardowe, współczynnik zmienności, wartość minimalna i maksymalna*), miary koncentracji (*krzywa i współczynnik koncentracji Lorenza*). Ponadto wykonano analizę skupień metodą k-średnich, analizę korelacji oraz metodę kolejnych ilorazów. Obliczono również współczynnik redystrybucji upraw, wskaźnik pokrycia gleby roślinnością, intensywność organizacji produkcji rolniczej oraz indeks różnorodności Shannona-Wienera i indeks równocенności Pielou.

Użytki rolne, na których były realizowane wymogi Pakietu 1 Rolnictwo zrównoważone, występowały głównie w województwach o wysokiej kulturze rolnej. Największa powierzchnia

użytków rolnych objętych Pakietem 2 występowała w województwie zachodniopomorskim oraz warmińsko-mazurskim. Natomiast Pakiet 8 Ochrona gleb i wód był wdrażany na największej powierzchni w województwach: wielkopolskim, lubelskim, pomorskim i kujawsko-pomorskim.

Realizacja PRŚ pozwoliła na wdrażanie odpowiednich pakietów na obszarach, gdzie występowały ryzyka przyrodniczo-strukturalne związane z intensywnością nawożenia, jakością rolniczej przestrzeni produkcyjnej, erozją gleby, zawartością próchnicy w glebie czy, występowaniem form ochrony przyrody. Wykazano istnienie współzależności pomiędzy udziałem UR objętych PRŚ w powiecie, a wskaźnikami przyrodniczymi, produkcyjno-organizacyjnymi oraz ekonomicznymi.